

РОБОЧИЙ НАРОД

ROBOTCHYJ NAROD

THE WORKING PEOPLE

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛ - ДЕМОКРАТІЇ В КАНАДІ.

Ч. 11.

П'ЯТНИЦЯ, 16 МАРЦЯ, 1917.

WINNIPEG, MAN.

FRIDAY, MARCH 16-th, 1917. No. 11.

VOL. IX.

ВІСНИКИ З ТВОРІВ Т. ШЕВЧЕНКА.

1861

1917

I.
Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
На-що стали на папері
Сумними рядами?
Чом вас вітер не розвіє
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?
Бо вас лихо на світ на сміх породило,
Поливали сльози... Чом не затопили,
Не винесли в море, не розмили в полі?
Не питали-б люде, що в мене болить,
Не питали-б за що прокинаю долю,
Чого нуду сьвітом. "Нічого робить!"
Не сказали-б на сміх.

II.
Бодай кати їх постинали
Оттих царів, катів людських!
Морока з ними, щоб ви знали;
Мов дурень ходиш кругом них:
Не знаєш, на яку й ступити!
Так що-ж мені тепер робити
З сими поганцями? Скажи,
Найкрасша сестро Аполлона!
Навчи голубко! поможи
Полазять трохи коло трона!
Намистечко, як зароблю,
Тобі к великодню куплю.
Пострижемо ся ж у дакеї
Та ревностно, в новій ливреї,
Заходимось царів любити.
Шкода і олово тупити:
Бо де нема сьвятої волі,
Не буде там добра ніколи.
На що-ж себе таки дурить?
Ходімо в селища: там люде!
А там де люде, добре буде;
Там будем жить, людей любити,
Сьвятого Господа хвалити!

III.
Мій Боже милий! як то мало
Сьвятих людей на сьвітї стало!
Один на другого кують
Кайдани в серці, а словами,
Медоточивими устами
Цілюють ся і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар повезуть...

IV.
Сьвіте ясний, сьвіте тихий!
Сьвіте вольний, несповитий!
За що-ж тебе, сьвіте брате,
В твоїй добрій теплій хаті
Оковано, одурено, кайданами окурено,
Вагрянцями окрито і розп'ятім добито?
Не добито! Стрепени ся!
Та над нами просьвіти ся!
Просьвіти ся! Будем, брате,
З багрянцями онучі драти,
А з кайдил — люльки курити,
Явленими піч топити,
Кроплями, будем, брате,
Нову хату вимітати!

Т. Шевченко

V.
Чого-ж ви чваните ся, ви,
Сини сердешної України?
Що добре ходите в ярмі,
Ще краще ніж батьки ходили?
Не чваньтесь! З вас деруть ремінь
А з них бувало і лій топили!
Так ось як кров свою лили
Батьки за Москву, за Варшаву,
А нам синам передали
Свої кайдани, свою славу!

VI.
Даш ти, Господе єдиний,
Сади панам у твоїм раю,

Даш високої палати!
Пани-ж неситі, пузаті,
На рай твій, Господе, плюють,
Заперши ся собі в палатах.
А нам дивитись не дають
З убогої малої хати!

Такі, Боже наш, діла
Ми творимо у нашім раю!
На праведній твоїй землі
Ми в раю пекло розвели!
А в тебе другого благаєм...
З братами тихо живемо,
Лани братами оремо
І їх сльозами поливаєм!

Молитви.

I.
Царям, всесьвітнім шинкарям,
І дукачі, і таларі,
І пута кутії пошли!
Робочим головам, рукам,
На сій окраденій землі
Свою Ти силу низпошли!
Мені-ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердешний рай,
І більш нічого не давай!

II.
Царів, кровавих шинкарів,
У пута кутії окуй,
В склепу глибокім замуруй!
Трудящим людам, всеблагий,
На їх окраденій землі
Свою Ти силу низпошли!
А чистих серцем — коло їх
Постав Ти ангели Твої,
Щоб чистоту їх соблюли!
Мені ж, о Господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!

III.
Злочинаючих спини,
У пута кутії не куй,
В склепи глибокі не муруй!
А доброзичливим рукам
І покажи і поможи,
Сьвяту силу низпошли!
А чистих серцем — коло їх
Постав Ти ангели свої!
І чистоту їх соблюди!
А всім нам вкупі на землі
Єдинослівце подай,
І братолюбів пошли!

IV.
Тим неситим очам,
Земним богам, царям,
І плуги й кораблі,
І всі добра землі,
І хвалебні псалми —
Тим дрібеньким богам!
Роботящим рукам,
Роботящим умам,
Перелогі орать,
Думать, сіять, не ждять,
І посіяне жать —
Роботящим рукам.
Добросердним, малим,
Тихолюбцям сьвятим,
Творче неба й землі,
Долгоденствіє їм
На сім сьвітї, на тім
Рай небесний пошли!
Все на сьвітї не нам,
Все богам тим царям:
І плуги й кораблі
І всі добра землі,
Моя люблю, а нам —
Нам любов між людьми!

В ПАМ'ЯТЬ 56-МХ РОКОВИН СМЕРТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

І мене в сімї великій,
В сімї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Не залим, тихим словом!

Оттакє то було послїдне бажанє в заповіті Т. Шевченка, великого і ніколи незабутнього сина українського народу, до грядущих поколінь свого народу. І згадують його рік-річчї ті покоління... Згадують його і ті сїрі маси нашого народу, задля добра і щастя котрих він жите своє віддав, — згадують його і ті слюї нашої суспільности, котрі зовсім не бажують тої поетової "вольної нової сімї", і котрі "люблять котрих Шевченко виступав усею силою свого поетичного слова. Згадють його поклонники голошених ним ідеалів: сьвітла, прав-

ди, свободи, братолюбїя, демократизму, любови до убогих працюючих народних мас, співчуття для понижених і покривджених, — згадують також і ті, котрі ціле своє жите ширять серед народних мас темноту, служать неправді, торгують шкירו "меньшого брата", затягають на нього кайдани, служать кривді і визискови. — Перші — сьвяткують його пам'ять, як свого тїтана-борця, свого духового провідника, словом котрого они закривають ся до дальшої борби за ідеали, котрі они понесуть сьміло на вершини свого жите. Другі — справляють просто поминки "великому народному поетови", що "був, жив і помер", згадують деякі його поезїї, які дасть ся натягнути для їхніх цілей, але стараться ся закрити тьмою все те, що Шевченко оставив "грядущим поколінням" як дороговказ до кращого обновленого жите.

10-го марта с. р. минуло вже 56 літ від хвилі смерті нашого народного Кобзаря і ми в сьогорічні роковини його смерті спїшимо помянути великого мученика за нашу долю і за ті сьвяті ідеали, котрим ми поклоняємо ся і їм одужимо. З чистим, недужавим серцем зга-

дуємо ми того, що навчив нас служити правді та добру і боротьби з брехнею, кривдою та облудою.

Тарас Шевченко є одним із невеликого гуртка тих народних письменників культурних народів, в котрих немов у зеркалі відбиває ся образ жите і душа свого народа — його журба, терпіння, — його змаганя і ідеали даного часу. Ті народні письменники — се оборонні іречники народних інтересів, зеркала народно го сьвітгляду і народного жите — їхніми устами, можнаб сказати, говорить сам народ. Таким письменником поетом був у нас Українцїв Тарас Шевченко.

Тарас Шевченко родив ся 9 марта, 1814 р. в селі Моринцях, ошодалїк Канева, на Україні в крїпацькій сімї, що належала до власителів села дїдича Енгельгардта. Як дитя убогої крїпацької сімї виростає Тарас в нужді та нестатках. Батько його помітїв в "Тараса непогамовану охоту до малюваня і писаня, та маючи з ним чималі клопоти по смерті його матери, коли ввій у хату мачоху з її дь-

ми, з котрими Тарас не міг ніколи згодитись — віддав його в школу до дяка Бугорського. Бугорський був пияниця і побивав Тараса, але той зносив все терпеливо задля того, щоби навчитись ся дещо письма.

Невдовзі помер Тарасови і батько. Тарас їдучи за поривами молодечої вразливої душі, забавив навчитись донебудь малярства. Але управитель дїбр Енгельгардта не дав на се призову і наперекір його бажаням відіслав його Енгельгардтови на покосового козачка. Тарас всеж таки малював, як міг, при всякій нагодї. Енгельгардт помітив в Тараса здібности до малярства і задумав вивчити його на маляра, надїючись мати з нього доброго маляра, а відтак і дохід за його малярські роботи. Він вислав Тараса до Петербурга, де Тарас вперше побачив великомїське жите, що зробило на нього немале вражінє. Ту зазнайомив ся Тарас з українським малярем Сошенком, а той познайомив його з декотримй поважними личностями російської інтелїгенції.

По за малярство почав Шевченко запопадливо читати все, що попало, і в короткім ча-

Шевченко?

соціалізм", "соціалістичні старання".

ане, чи мають рани, здається, ма-

не належав ніяк Україна ще не була на виразні кля...

політичні, і фільософська ідея, як і все розвинуто, до себе все дає та да-

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

ідея Шевченка, філософського світу експлоатації суспільною групою...

іть за Україну, за "святі, національні, народні права" в своїй газеті?!

А хіба мало таких Кушнірів, гієн, які аж пніють ся від побожності, коли сходить мова про Шевченка?

Власне, Шевченко звертає ся до старших братів, а не до гієн і кишенюкових злодів, не до Юд, які добанам за трицять серсонайків продають Христа і розпинають його по Америках та Прусах.

Шевченко мав на увазі інтелігенцію, чесну, переняту дійсною любовю до найменшого брата, ті тисячі молодих людей, які за сю любов за належність до соціалістичних партій шли в Росію на муки.

Чий же, — я питаю, — Шевченко? Шевченко — по духу своєї лютой, болючої ненависти до кайданів, в якій би формі вона не була, по духу своєї жагучої, всевідданої невгамовної любові до покривджених, пригноблених, — по тенденції, яка містить ся в сьому — неухильно, неодмінно мусить належати соціалізму, великому вченому розриву на кайдани і окроплену кровю ворогів волі всіх розжених і ще ненароджених рабів та по неволених.

Д. Д.

Шевченко і Патріоти.

"І порядний чоловік може бути невеличким обставин. Хто-ж є локсаєм обставин, той не є порядним чоловіком." Л. Берне.

Дивно є доля великих людей: за життя їх ідея, їх імя стають тим прапором, кругом котрого йде завзята боротьба їх противників і їх приятелів. Деякий час триває ця боротьба і по їх смерті. Але з бігом часу ситуація змінює ся.

Є великі люди, котрих імя має таку велику популярність в масах, що знищити її не в стані найзавзятіших ворогів. Тоді вони роблять що иншого: вони сами стають горячими прихильниками того, кого вони ще вчора публично зневажали, але старають ся представити людям великого чоловіка так спречпарованим, в таких осі, щоб він був їм цілком несподіваний. Значається ся грандіозна фальсифікація ідей великого чоловіка, а історичний туман, що поволі окутує історичну постать робить сю фальсифікацію тим легшею.

Так було з Ісусом, щоб зачати від загально знаного прикладу. Так було з Богданом Хмельницьким: з чоловіка, котрого — як би він вмер о рік пізніше — прокліналиб тепер православна церква, як Мазепу, — з сього чоловіка зробили героя "єдиної і неподільної Росії". Такою була і доля Маркса: нема такого ревізіоніста, котрий би найбільшу свою турботу не старав ся виправдати цитатами з Капіталу."

Подібну фальсифікацію зазнавав на собі і Шевченко. Але в дні остатніх ювілеїв він став жертвою такої цинічної віскієкції, котрий міг би позаздрити і відомий Прокруст. Кого лише з нього не робили?! За кого лиш не хтіли видати Кобзаря його "прихильників"? Одні робили з нього дяка, який бубонив собі під ніс молитви, инші знов старали ся представити його апостолом любові до ворогів і т. д. т. д. Кождий викидав з Шевченка те, що йому не подобало ся. І коли в той спосіб змінював його впрест до непізнання, коли викинувши саму суть Шевченкових ідей, робив з нього якусь видухену цитрину — тоді виходив перед публіку і з гордістю казав: дивіть ся! се наш геній, се наш пророк!

Навіні люди забували, що колиб Шевченко справді був таким, за кого вони його хотіли видати, то він не був би ані генієм, ані пророком, ані просто великим чоловіком.

Того моменту в Шевченківській поезії, котрий зробив і робить єї справді великою, котрому вона має завдячувати своє суспільне значінє і тепер — сього моменту не підносіть ніхто з тих, які підчас його ювілеїв говорять "великих слів велику силу". Жадний з "патрес патріє" української — не представив нам Шевченка таким, яким був він в дійсності — великим бунтівником. І як такого власне і шануємо його ми, соціалістичні демократи. Можна, розумієть ся насмикавши з "Кобзаря" бажаних цитатів і уложивши їх в відповідний спосіб, зробити з Шевченка кого хочете, але не можна сфальсифікувати душі його музи. А сей дух, котрий віє з кожної сторінки його безсмертних творів, — був диним, пристрастним, бурливим, могочим по силі — протестом раба проти шквічних кайданів соціальної, політичної і національної неволі, що тяжила над Україною. Сим нашим поглядом на Шевченка і визначаєть ся наше відношенє до його ювілею. Наші патріоти не устать докоряти нам, що ми з кожної

справі хочемо зробити справу політичну. Нас поучали, що "надуживати Шевченківську музу в політичних цілях — є непростимий гріх". Найвіні люди або лицедіри! Забувають вони, що в краю, де ідея національної самостійности нашого народу є державний злочин, таке отверте проголошенє єї ідеї, яке ми стрічаємо у Шевченка — є політикою! Во ни забувають, що у народа, котрий не знаходить инших шляхів для маніфестації своїх політичних і оміозиційних думок — як лише в літературі — Шевченківська поезія мусіла стати політичною біблією для всіх, що прагнуть своїм у краєви національній свободі.

Прийдуть часи, коли кайдани національної і політичної неволі спадуць з України — і тоді Шевченківське святю стане чисто літературним святю. Але поки єї кайдани не зняті, доти всякий а особливо Шевченківський, протест проти них носить виразно-політичний характер; доти поезія Шевченка носитиме всі прикмети політичного злочину, а єї культ — буде політичною, передусім політичною, маніфестацією.

І сей політичний характер Шевченківського святю треба як найвиразніше акцентувати. Вони сього не роблять. Не дивно, що їм доводиться ся фальсифікувати Шевченка! Той, хто хоче шанувати Шевченка революціонера, мусить представити його таким яким він був. Тіжж, хто вибирає собі задачу погодити Шевченка-революціонера з тою дійсностю, котру він негус, мусить его фальсифікувати.

Відраза Шевченка до Мілітаризму

(Віймок з Шевченкових 'Записок' з 1857р.)

19 червня. — Вчора відплив парохід до Гурева і привезе звідтам другу роту і самого командира баталіона. З причини его приїзду рота, котра тут зівстає ся а до котрої і я належу, готовить ся до огляду. Задля такої важної події мені нині припасовували муніцію. Яка прикра ся надходжає подія! Яке безкоштовне се припасовуване муніції! Чи вже-ж і се ще не остатній раз виводять мене на пляч по казувати буйім безсловесну животину? Сором і понижєне! Трудно, тяжко, неможливо притлушити в собі всяке людське достоїнство, стояти витягнувшись, слухати команди і рушати, як та бездушна машина.

Коли я ще був дитиною, мене, о скільки пам'ятаю, не цікавили жовнярі, як се у дітей був ваз звичайно. А коли я почав приходити до тей дї, де вже розумієш справи, то у мене прокинула ся непереможна відраза до "христіололюбивого воїнства". Моя відраза зростає, чим більше я вносив ся з людьми сего заводу. Не знаю, чи то припадом чи вже так дійсно є, але що до мене, то мені не трапляло ся, навіть в гвардії здобати цутного чоловіка в мундурі. Коли трафить ся чоловік тверезий, то напевно темний і хвастун. А коли буде хоч з невеличкою іскрою розуму і світла, то також хвастун а в додатку ще й паніяні і катюга і розпустник. Річ натуральна, що відраза у мене зростає. І треба ж було лужкаві доли мій так болючо поглумити ся з мене: взяла та й пхнула мене в найвоночішу гущу сего "христіололюбивого" стану. Коли-б я був убійця, кровопієць, то й тогди не можна б було вимірювати для мене тяжшої карї, як завдати мене салдатом до оренбурського "отдельного" корпусу. От в чім причина моїх невимовних страждань! А до всего того мені заборонили ще й малювати, відняли найбільшгороднійшу частину життя мого. Трибунал під проводом самого сгани не потрафив би видати такого зимного, нелюдського присуду, а бездушні справники виконали його огидно до крихітки. Август, поганин, засилаючи Назона до хижих Готів, не заборонив йому писати і малювати, а христіянин Микола заборонив мені одио і друге. Оба кати, але один з тих катів — христіянин і христіянин XIX-го віку: на очах у котрого вироста найбільша в світі держава, вироста на підвалинах Христового заповіту.

Не знаю на-певне: чому я маю завдячити те, що мене за десять років не зробили навіть підфіцером? чи своєї упертїї антипатії, яка є в мені до сего привілейованого стану, чи своєї "хахлацької" нестемненї завзятости? Мабуть одній і другій. Того до віку незабутнього дня, коли мені вчитали присуду я сам до себе сказав, що з мене не зроблять салдата. Так таки й не зробили. Не тільки основно, але навіть хочби лише поверовно я не вичив ані одного артикулу з ручницею, і се влещує мому самолюбству. Дитинство і більш нічого. Раз якось майор Мошков, бажачи подразнити мене до живого, сказав до мене, що як я зістану офіцером, то не буду вмів вийти до порядної гостинної, коли не навчу ся витягати "носик" так, як треба се леському жовняреви. А проте се мене не зачепило за живе. Є ще й друга, не менше важна причина чому мене не авансували. Бездушному сатрапови і прибічникови царя привиділо ся, що мене викуплено з крипацтва і виховано коштом царя, а я нби-то й віддячив своєму добродієви тим, що намалював з него карикатуру. Так за се нехай же,

могльа, мордує ся невдячний! Не знаю, звідки взяла ся сєса дурна байка, знаю тільки, що она мене дорого коштує. Гадати треба, що сю нісенітницю сплели на конфірмації, бо на кінци присуду сказано: "найостріше заборонити писати і малювати". Писати заборонили за баламутні вірші українські, а за-що заборонили малювати, сего не знає і сам верховний судія...

20. — Нині рота приїде до Гурева. Завтра рано парохід підіме котвицю а позавтрі висадить роту в Новопетровській пристані. Стережись, наша офіціо! гроза наближає ся, страшенна гроза. Командир баталіона мов той Кроніон-хмарогон, суєне на тебе в темній хмарі, та вже-ж і нас жовняриків. Многі вже коверзують і благають лікаря по-свідчити їм небувалі немочи душевні і тілесні, а більше душевні: таким чином він і спасє їх від праведного суда громосногого Кроніона. Але суворий ескуляп кладе на ліжку і дає ліки на бігунку тільки нашому братови-салдатови, що пропив ся зовсім і не має в чім стати перед лицем отця командира. Наш не-популярнярий ескуляп бажав зробити ся популярним коновалом. Сегодня не без видимої втїхи управитель шпиталї згадав, що під его старунок, се-б то на харчі, прийшло сімнайцять постояльців. Се значить, що в его кімнаті було що-дня перенатати 1 р. 70 коп., не враховуючи тоштлива і світла. Чи не з сєї причини наш ескуляп такий великодушний? Чи на добро се я нині так розфантазував ся? Давнішими роками в єї справді критичні дні сего у мене не бувало. Але не було й того (не в хвалу собі скажу), щоби я ховав ся під притулок стогнань і вздыхань. В такім случаю я не шукав ніколи лікарської помочи. Бувало тремтить серце, аж замирає, а я собі мащу вуси, одягну ся в мундур і явлю ся перед лицем отця командира, щоби скласти іспит з артикулів, з робленя оружеж а на закінченє вислухати доводї науки о тим, як леський салдат повинен поводити ся, за що він повинен любити Бога і своїх начальників починаючи від "дядька" і капрального фрайтера. Сьміх, та й годї! Та тепер сьміх, бо я призначив ся до сего відрадноного видовища, але як мені було тогди, коли я ще не вмів муштри і мус в похоронити в собі всяке людське чутє, зробити ся бездушним автоматом, та мовчки, не червоніючи і не біляючи слухати моральних наук з уст грабителей і кровопієць! Тогди не до сьміху було! Чи дожию я тої радісної пори, щоби ся моральна гідота злигала з моїм пам'ятю? Ледви, она невагом і гадубою віддала ся в неї.

Дивно ще от що. Все отсе невимовне горе минуло нби не ціпляючи ся мене, найменшого сліду не лишило по собі. Кажуть, що до-свід єсть наш найлучший учитель; але гіркий досвід пройшов мимо мене невидимкою. Мені здаєть ся, що я й нині точнісеюмо такий самий, який був і десять літ назад. Ані оден рис в моїм внутрішнім образі не перемінив ся. Чи добре се? Добре, бодай мені се так здає ся. І з глибоки душі дякую мому всемогущому Сотворителеви: що не дав страшному досвідом торжунти ся своїми зелїзими позорами моїх пересвідченє і молодецько-світліи віровань. Дещо прояснило ся, викруглилось, приборало природнійший розмір і вид; але се — вислідок невинно летячого старого Сатурна, а не гіркого досвіду.

В. Винниченко.

ТАЛІСМАН.

(Докінченє)

Тихо було як в домовині, ні одного згуку, ні свисту вартових, ні шороку вітра, нічого, що звичайно, чути найлучший ночі в камері. Тільки наше дихання та свист у носі Залетаєва. (Залетаєв чисто виголив ся, підстриг ся, вимив ся, зачєсав ся, але все таки робив вражєне кошлатого). Дядя Дум-Дум курив цигарку за цигаркою, так що Тимошка мусів йому порадиць покинути, бо з дірки під копу повалять такий дим, як з фабрикиного димаря. Але дядя підморгнув і закурив нову цигарку од недокурок старої.

Піня стояв коло мене, і я бачив, як він напружено витягував шню і сторожоко водив нею, немов гадюкою, що чує безбезпеку. Залетаєв щось зашопотів Голубову.

— Ша там! — Строго крикнув Піня. Залетаєв різко повернув ся в бік Піні, але Голубов потягнув його за руку і він нічого не сказав.

Піня ж навіть не помінив руху Залетаєва і слухав. Потім тихенько поліз на гору, щоби спитати як в камері.

В цей час як раз виліз з дірки Сердюков. Весь мав дикий, з розчухвереним волосєм, з бі галючими, напруженими очима, задиханий.

— Що? Що таке?! Що?! Сердюков спер ся об стїну. Пропало, товариші! — переривчастим судорожним шопотом заговорив він. — Не можна. Нас, здаєть ся, накрили. Там салдати.

Ми похололи. — Ви бачили? — спитав дядя Дум, наводячи на Сердюкова ліхтар.

Сердюков прижмурился. — Я не бачив... Так, я бачив. Там рух... Вартовий стоїть біля будки і не рушить ся... Я не знаю... По моему, неможливо... Я бачив три чи чотири фігури, які рушались біля стїни... Нас видав хто небудь... Що робить тепер, що робить?

— Та ви бачили салдат?! — раптом люто визвірив ся Голубов. — Говоріть ви, чорт би вас узав!

Сердюков неспокоїно заклінав од світла й розсердив ся:

— Говорю-ж вам, що бачив... Ради бога, одведіть свій ліхтар, він мені різє очі!...

Дядя Дум-Дум напиримив світло на стїну але воно все-ж таки зачїпало лице Сердюкова з вимазаним у чорне носом і щокою, з чудними, розтеряними, дикими, підозрілими очима.

— Та ви, мабуть, помилились, товаришу — протиснув ся наперед Тимошка. — Шідть ще раз. Та швидше... Щож це таке? Дірка там... Вартовий зразу побачить... Ах ти-ж Господи, хіба можна так. Ідїть!

— Та не можна!... Я не піду... Я не можу... Ми всі погубимо... Це абсурд!... Я вам кажу, там салдати. Це безумство гїи... Нам треба подумать... — Гаряче зашопотів Сердюков.

— Та що думать! — зашипів Залетаєв. — Ви просто злякались, чорт вас забери, от і все! Ви — боягуз паршивий, дрянь! Ідїть ви тягнули жеребок, ідїть зараз же!

Сердюков притуляв ся всею спиною до стїни й не рушив ся. По виразу його лиця було видно, що він ні на крок не відступив з свого місця, хоч би його різали.

— Я не піду... Це безумство — бурмотів він і це викликало слїду, звирячу лютє проти його. Хотїлось одідрать його від стїни і вкопачувати головою в дірку, — лізь!

В ривчаку підняв ся кошмарний, поспї і неотрібної ненависти, страху, безпорадної гомін. Один шипів, що треба кидать вдруге жеребок, другий тряс за барки Сердюкова, третій рознімав їх і жалково озирав ся. Було таке чути, нби, нас зараз же захоплять усіх.

І от в цей момент, памятаю, мене хтось сїльно одихнув до стїни і проліз наперед. Це був Піня.

— Що тут таке? Ша! Ви сказали, чи що! — голосним шопотом крикнув він. — Залетаєв, я вам кажу, киньте, ша! Дайте я скажу. Ну?!

В голосі його було щось таке, що примусило всіх мимоволї замовкнути. Чулось, що чоловік з таким голосом, має підставу так говорити, має щось сказати і скаже те, що нас виратує. Навіть Залетаєв на морт замовк, не то здивований, не то обурений, не то чекаючи.

— Дайте сюди ваш револьвер! — коротко сказав Піня Сердюкову. В цей мент світло ліхтаря упало на всю його невеличку постать. Він весь дрібно-дрібно дріжав, як дріжить будинок під яким скажено пронсїть ся поїзд. Сирєнкі очі були поширені і чоловічок у них гостро і чудно чорнїв.

Сердюков машинально, покірно подав револьвер.

Піня взяв і повернув ся до нас. — Щоб мені було тут тихо! Я піду замісто товариша Сердюкова. Ша! Я подивлюсь і прийду сказати. Потім полізете вже ви. Але ша, бо нас заберуть. Я вже йду.

І він поліз у дірку. Настало гїтїоче мовчання, серед якого було чути тільки легке шарудіння землі в норі та наше дихання. Сердюков, як прибитий до ганебного стовпа стояв, зігнувшись і подивляючи розтеряними, напівбожевільними очима. Останні похмуро і неперушно стояли на своїх місцях. Навіть дядя не курив.

Хвилини через три зявив ся Піня. Перед тим, як говорити, він відхнув кілька раз по вітря з грудий, як людина, що задихаєть ся від чогось.

— Там ніяких салдатів нема... Там же тихо... Вартовий ходить... Ми можемо йти... Залетаєв вмиг ступив до Сердюкова й з грізно рішучістю проговорив:

— Сердюков ідїть. Але Сердюков мовчав і так само моторошно дивив ся на нас.

— Залетаєв! — мало не крикнув раптом Піня, — хто тут командор, ви чи я? Дайте спокій товаришу Сердюкову. Раз я кажу, що я йду, то я таки йду. Що ви хочете тут, що? Щоб наша справа погубла, так? Ви цього хочете? Раз я вам кажу мовчать, то мовчать мені тут! Хто тут староста? Ша! Ставайте всі в рядки! Залетаєв на самий зад! Ну?

Залетаєв скажено шарпнув ся і мовчки став на самий перед.

— Залетаєв, я вам кажу, ідїть назад! Ви самий дужчий, вам нада назад. Ну?!

— Залетаєв, ідїть, ідїть ради Бога, дайте спокій — зашопотїли йні.

(Докінченє на стор. 4.)

(Продовжене зі сторони 3-ої).
— Та з якої речі я назад?! — стрипнув ся він усім тілом. — Не хочу!
— А я таки хочу, щоб ви назад! — проши лів Піня з дивною невиданою у його силую.
— І ви мені підете. Коли вам староста го ворить, що ви підете, то це таки так і буде. Ну?
І раптом Піня підняв револьвер і націлив ся в Залетава. Було темно й не видно лиця Піні, але по голосу, по витягненій руді чуло ся, що це зовсім не жарг, що це хвилинка і він вистріляв.
— Залетаєв! Ідїть же, чорт вас забері, і- діот подлий! — З одчаєм крикнув Голубов.
І Залетаєв мовчки, покїрно, нахиливши голову протїснув ся і став туди, куди нака заєв староста.
Хвилини через п'ять, коли я вивравшїсь з дїрки, вилазив за дїяком Дум-Думом на по верхню землі в чотирьох кроках від себе я побачив чорно-сіру масу, яка крипіла, лютю качалась по землі, з неї виривав ся пронизу ватий крик. — Сюди-а! А-а! А-а!

І в промєжках скажених крик і гукання по чомусь м'якому.
За стїною в серединї тюрми уже трівожно й тяжко ніс ся свїт, чулись вистрїли, крики тупотїння нїг.
Я прожогом злетїв у ярк.
Пінї нічого було чекать. Навалївшись як прийшло ся в екіпаж, ми ударили по ко нях і що сили погналі по темному полю.
Пізнїше нам переказали з тюрми, що стар- оства Піня був убитий в ту ніч прикладами винтовок. Він з такою силою обхопив разом з рутїницею ногу вартового, так міцно уляв ся зубами в тіло, що пров дозорцїв не могли одірвати його. Прийшовше приглушїть його, але, приглушючи прикладами, не розра хували сили ударів і вбили.

НОВА КНИЖКА.
Вже друкуєть ся і сими дня ми вийде нова книжка під на звою: **"ФІЛОСОФІЯ ШТУКИ"**
Г. Тена
професора в школі красних мистук у Шарїжї. Книжка дуже цікава і наукова, друкована на гарнім папері, гарно укїн чена.
Цїна книжки лише **50 цнт.**
Замовляє і гроші приси лаєть на адресу:
UKRAINSKA KNYHARNIA
14 Barton St. E. Hamilton, Ont.
Для кнїгарень і агентів спе ціальний опус, як також замї на за другї книжки. Спішїть з замовленнями, бо наклад ско ро вичерпаеть ся.

ПОВІДОМЛЕНЄ.
Отрим дєвє до відома всїх Українцїв міста Отави і Кана ди, що з днєм 22. лютого 1917. отворено в Отаві на **261 Рочестер Стр.**
UKRAINSKY KNIGARNI I TORGOVLIU
яка є філією Української Кнї гарні з Гамїлтону. На складї маємо всїякі українські кнїж ки старокравї і канадїйські, польські і російські кнїжки. Продаємо часописи українські польські і російські.
В торговї продаємо всїякі споживчі товари, тютюн і про че.
Приходїть або присилаєть замовлення на адресу:
UKRAINSKA KNYHARNIA I TORHOWLA
261 Rochester str. Ottawa, Ont.

Знаєть, хто найкраще стрїти і голить?
Я. ШАСТАЛЬ
142 HIGGINS AVE.
Тїльки раз спробуйте, а бу дьте завсїгди його користувачем.

ВСЕ ЧИТАЙТЕ І ШИРЬТЕ
ВИДАНЯ БІБЛОТЕКИ **"НОВИЙ СВІТ"**
Конець свята 10¢
Наш Прометей 10¢
Червоний Кобзар, найкращї пі сні і деклямації 10¢
Американський Робїтник 10¢
Робїтнича Читанка 10¢
Біблія капїталїста 10¢
Гори трупів і море кровї та сїм Золото і нуджа в Америцї 10¢
Жїнка і соціалне питання 10¢
Соціалїзм а Реалїя 10¢
Важне питання 10¢
"Добра Новина" поод. чїсло 10¢
Всї виданя бібліотеки "Новий Світ" з додатком 1-шої збірки Червоний Кобзар і Календарем на 1917 рік в гарній оправї 25¢
Перепїснї картки по 10¢
100 картк за 1.75
Пишїть по них на адресу:
NOWYJ SWIT
Box 1051 Montreal, Que.
Хто пришлє 7 дол., дїстане за 10 дол. кнїжок вїме з поштовою пересїлкою. Без грошей не висїлаєть.
Кнїгарня кнїгарський рабат.

Революція в Росїї

ЦАР МИКОЛА ІІ. АБДИКУВАВ.

МІНІСТРИ ПРОПОПОВ І ШТІРМЕР УБИТИ, А ПРОЧІ УВІЗНЕНІ.
Тринїадцятїйний син царя, Алексїй Нїколасович має об няти престол. Тимчасовим регентом має бути Великий князь Михайло Александрович. — Вїйсько по сторонї революціонерів. — Дума сформувала нове правитель ство, в склад котрого ввій шли танож Чхеїдзе і Керен ський. — Українець Терещенко, посол з Києва міні стром фїнансїв.

Революція вже розгорїла ся на добре. Вїйська, що стали по сторонї революціонерів обя вили і взяли в посїданє арсенали і склади амуніції. Невели ке число вїйська прихильного царевї піддало ся. В кількох полках, між іншими в волїнсь кїм, жовїтери, дїставши приказ їти стрїляти демонструючи робїтнїкїв з фабрик амуніції, відказали ся від сповнєня при казу, поубивали своїх офіцї рїв і стали по сторонї револю ціонерів.
Полїція щезла з улиць міста Місто патрулює вїйсько.
Державна Дума, котру цар Микола своїм указом розвїзав і она мала розїїти ся 11. мар та, — не послухала того указу і продовжає свою роботу. Она стала по сторонї революції і вибрала новий провїзоричний міністерїальний кабинет.
В склад нового провїзорич ного правительства ввійшли між іншими також Чхеїдзе і Керенський та оди У країнець М. Терещенко, посол з Києва. Премїєром вибрала Дума принца Гр. Е. Львова. Ке реський вибраний міністром справедливостї, Терещенко мі ністром фїнансїв, а Мілюков заграничних справ.
Старий міністерїальний ка бінет арештовано. Міністри Протопопов і Штїрмер убитї.

Лондон, 15. марца. — В Росїї вибухла революція, котра почала ся в четвєр 8-го марца, великими голодовими демон страціями в Петроградї (Пе тер буря). — Голодні фабри чні робїтнїки вийшли на страїк і почали устроювати манїфестації на знак протесту проти недостачї хлїба.
Проти голодних демонстра цїв, що кричали: "хлїба", пра вительство вислало вїйсько з наказом стрїляти в товпу де монструючи.
Вїйсько відмовило ся стрїля ти, натомїсть поліція почала стрїляти зі звичайних і маши нових карабїнів. Почала ся перепалка, в котрій вїйсько стало по сторонї робїтнїкїв. До понедїлка і вївїрка ре-

В виду тих випадків цар Ми кола мусїв абдикувати.
По сторонї революції стало в Петробурзі 30.000 вїйська.
Фронтгадї, крїпость і порт положенї двайцять мїль на за хїд від Петрограду, а таксамо і Харків, місто з 200.000 на селєня, стали по сторонї рево люції і поїрають провїзорич не правительство.
ТИМ, ЩО ПРИСЛАЛИ ДО "Р.Н." ПЕРЕДУПЛАТИ НА "РОБІТНИКА".
Хто прислав до нас перед плату на "Робїтника", а не дїстає його, нехай пише про се прямо до редакції "Робїтника" а там його претенсїї будуть за лагодженї.
До "Р.Н." нема що зверта ти ся в сїй справї, бо ми вже висїлали всї передплати до "Ро бітника".
Адм. "Р.Н."

ВІДЧИТ В ЛЬОКАЛІ У. С. Д. ВІДДІЛУ.
В недїлю дня 11. марца виголосив відчит тов. В. Н. Коїє ник в льокалі відділу У.С.Д.П. в Вїннїпегу на тему "Канадїй ські богацтва".
Треба завважити, що на сю недїлю хоч не був проголоше ний відчит, людиї прибуло так багато, що в льокалі не стало місця і много гостей бу ли примушенї стояти. Тов. Коїєник обьяснював як теперї шні канадїйські богацтва пе реходили до рук одиїнцї від початку колонїзації Канади.
Відчит був інтересний а по відчитї вивязалась досить ці кава дискусїя.
Не забувайте приходити все на відчитї, котрї принесуть вам неоціненї користї.
Л. Нїкорян, секр.

UKRAINSKA KNYHARNIA
В ГАМІЛТОНІ.
має на складї багато кнїжок, яких в жадній инїшї кнїгарнї нема. Пи шїть по списі і шїнкї кнїжок нашої кнїгарнї, а ми Вам висїлаємо даром. Тут лише деякі проголошуємо з на шїх кнїжок, а то:
Камїнна Душа, повїсть з гуцульсь кого жїтя з ілюстраціями напи сав Г. Хоткевич коштує 2.00
3 Ласки Родини, повїсть в 3 частях 2 томї, написав А. Чайковський сторїн 528 1.50
Михайло Драгоманов, як полїтик написав Мих. Павлик 25¢
Про старї часи на Україні або коро тка історїї України, написав проф. Мих. Грушевський 40¢
Бїля машини, оповїданя написав В. Винїченко 10¢
Про половї справи, Др. Коса 30¢
Жїте і твори І. Франка 10¢
Русский Цар, нап. М. Горький 5¢
Дарвінізм 25¢
Добуш 10¢
Незвичайнї дїпа природи 10¢
Хто ми є? 10¢
Як жив український народ? 30¢
Причини генезї політеїзму і мо нотеїзму 20¢
Двонога 10¢
Дядько Ваня 20¢
Невольник 10¢
Любов, Л. Толстого 10¢
Збрїя 10¢
Дик 10¢
Чому цїгани церкви не мають 5¢
Два брати 15¢
Вїчний Жнд 10¢
Солдатський отче-наш 10¢
Кїяса проти кїяси 5¢
Земля і чоловік 15¢
Кому потрібна вїйна 10¢
За землю і волю 25¢
Бог в революції 35¢
Сорокатиї гїтани 25¢
Опоп, про 40 робїтнїкїв 20¢
Як пан собі бїдї шумав 15¢
Сїчовий сьїванник 25¢
Сонник 40¢
Варвара Убїрк 40¢
Іван Гус 1.50
Мушкетєра дїла 10¢
Промови і деклямації 10¢
Казки про цїгани 10¢
Під прапором свободи 30¢
Маємо калєндарї на рік 1917.
"Новий Сьвіт Калєндар", "Загальний Калєндар", "Дїпїро Калєндар", "Укр. Родина" і инїшї.
Замовленя присилаєть на всїякі кнїжки, а ми Вам висїлаємо.
UKRAINSKA KNYHARNIA
14 Barton Street E.
Hamilton, Ont.

ЧИТАЙТЕ БО СЕ СПРАВНИХ НОВІСТЬ

Такого калєндаря як сей в українській мовї не було ще ніколи. Старих, охлепаних їмен святих робїтнїки вже до сїть начитали ся з року на рік в кожїм калєндарї. "Новий Сьвіт" подає натомїсть щос нового, небувалого, а зарево шось позиточного і поучачо го.
Калєндарїєм "Нового Сьві та" є зладжене з жїтя сла вних людей та з найважнїшїх дат в історїї боротьби наро дних мас з ворогами поступу і воїї. Тому сей калєндар є дї шним жерелом знаня і освіти для кожого робїтнїка, що ба жає фактів науки і правди, а не байок і обїянок.
Дальше є в нїм много гар них рїчїв до читаня: оповїд ня, розвідки, поезїї, новї ро бітнїчї коляди, — а все те гар но ілюстроване образами з жїтя робїтнїчої кїяси і вели кої вїйни, "Червоний Прапор" ілюстрований 6-ма боввими образами. Відділи повинні за мовляти сей калєндар в бїл шїй скїлькостї і ширити при кожїм нагодї.
Не відкладаєть ж замов лєнь.
Цїна: Одн 30 ц. з пересїлкою 5 за \$1.25; 10 за \$2.25; 25 за \$4.00.
Без грошей не послаємо.
Адресуйте:
NOWYJ SWIT
Box 1051 Montreal, Que.

Покиньте все Проче!

А ПРИХОДІТЬ НА ПРЕСТАВЛЕНЄ, В СУБТОУ, 17 МАРТА
до "Грєнд Опера Гавз" — Мейн Стр.
Драм. Кружок ім. В. Винїченка в Вїннїпегу вїдїграє того вечера одиу з найкращїх драм найбїльшого українського драматурга Івана Тобїлевича, п. з.
„БЕЗТАЛАННА“
ДРАМА В 5-ТИ ДІЯХ З СЬПІВАМИ І ТАНЦІЯМИ.
В представленю беруть участь найлучші сили кружка. Аматори до каладають усіх старан, щоб лати дїйсний образ тої справної українсь кой-любовної драми, живим схопленїм автором з нашого народного жїтя та в рїдному краю. Щоб полюбуватись мислими споминами про ті гарні сторони нашого народного жїтя, котрих на чужинї не найдеши, а за котринї душа тужить і плаче — приходїть побачити то жїте бодай на сценї. Від раднїше стане.
ВСТУП: — 50, 35, 25 і 15 центів.
Початок точно о годинї 8-їїї вечерам.
Чистий дохід призначений на прес. фонд. "Роб. Народа".
Тїкети можна купувати: — в Ред. "Роб. Народа", 873 Мейн Стр.; — в Торговлї п. І. Шрїки, 596 Селкїрк Енїю; — в "Народнїй Торговлї" рїг улїць Борроує і Мєдїггєор (в "Народнїй Домї"), в Я. Шаєталї, 142 Гїг- їнїс Енїю, — в Краснїй Робїтнї п. М. Скрїпнї, 549-Селкїрк Енїю, і в реставрацїї п. М. Гаврїснїшїна, 267 Селкїрк Енїю.

ПОШУКУЮ
свого брата, Николая Андрони ка, з села Чорнявка, пов. Чер нївцї, Буковина. Два роки то му, як поїхав до Саскачевану, а повинен бути у Фрам Лейк. Хтоби о нїм знав, або він сам, прошу зголосити ся до:
Petro Andronyk
2854 Esplanade Ave.,
Montreal, Que.

НОВІСТЬ
ЧУДОВИЙ ВІНАХІЦІ
Прегарний сїнзорїк, Нїхто з вас ще не бо чив такого. Зроблений на спружинах, коли хо чете отворити вїстрє, го лише погїсните ав томатичний гузик, а вї стрє само отворїть ся. Сей номик має два вї стрї, якї є зробленї з найлїпшої сталї; мож на ним боролу голїти так як бритвою; обра та лужка гарна з трипа лого матеріалу і з фото графїєю жєнщини, як тут бачите на образку. Цїн вартує \$2.50. Наша цїна тепер лише \$1.50. Пришлїть 10ц. стемплї ми, а решту доплатїте при одержаню. Пишїть сеїчас на адресу:
A. P. OWENS, Dept. 70-K.
356 Clifton Pl. Brooklyn, N.Y.

"УКР. НАР. КАСА ХОРИХ" В ТРАНСКОНТ, МАН.
тає своїм членам на випадок хороби запомогу по \$7.00 че лєз перших 12 тижнїв і полови ну тої суми через другїх два двайцять тижнїв вїме після 3 мїсяцїв членської приналежно стї; виплачує посмертного \$300.00 після року членської приналежности.
Жєнщини - членкині дїста ють запомогу в часї пологової слабостї.
Членська вїлада вносить лише 50ц. мїсячно.
Інформації і статутї можна дїстати в льокалі "Чїтальнї ім. Т. Шевченка", де "У.Н.К.Х." відбуває свої мїтїнги кожного четвєрга вєчєром, або в секретаря:
M. Smith
Box 208, Transcona, Man.

ПРОШУ НЕ ЗАБУТИ, ЩО UKRAINSKA RESTAVRACIJA
зїстала перенєсена з 144 Logan Ave. на **177 HENRY AVE.**
Вїд С-П-А-Р стаїшї і блок на полудне як також і те, що там можете дїстати сьвїжї і здоровї їду прилагоджену на старокравї або тутешнїм спосіб Цїни вїд 5 до 50 цнт. Отворено вїд 6. год. рано до пїзна в ноч.
П. Малкович, влїстїтелька.

ЧИ ЧУЛИ ВИ?

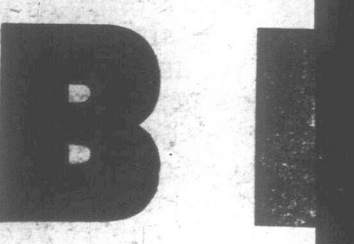
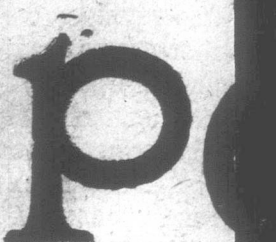
Чи чули ви, люди добрі, що то за признани, Що приходять в гостї до вас янїс "Гайдамаки"?
Але тїї "Гайдамаки", що по лїсї ходять.
Але тїї "Гайдамаки", що правду говорять.
Та не тїї гайдамаки, що бють і рубают, Але тїї "Гайдамаки", що за бїдних дбають.
От такї то "Гайдамаки" будуть приходити до Вас, Товаришї і Товаришкї, регулярно і стало що тижня, коли пришлєте цїлїрїчну \$1.75 або нїврїчну 90ц. передплату на адресу:
НАЙДАМАКА, 515 So. Broad St., Tracton, N. J.

КРАСНІ ПІВКИ тїльки що отримались зов сїм свїжї зі старого краю.
ЗАМОВЛЯЙТЕ СЕЙЧАС!
бо маємо не багато, тож дївїть ся, щоб не запїзнились!!!
LIMO DRUG CO.
805 MAIN STREET WINNIPEG, MAN.

NEW YORK
30 цнт. верст. 30 цнт. верст. 7 цнт. мїсячно, верст. 10 цнт. мїсячно, верст. 15 цнт. мїсячно, верст. 20 цнт. мїсячно, верст. 25 цнт. мїсячно, верст. 30 цнт. мїсячно, верст. 35 цнт. мїсячно, верст. 40 цнт. мїсячно, верст. 45 цнт. мїсячно, верст. 50 цнт. мїсячно, верст. 55 цнт. мїсячно, верст. 60 цнт. мїсячно, верст. 65 цнт. мїсячно, верст. 70 цнт. мїсячно, верст. 75 цнт. мїсячно, верст. 80 цнт. мїсячно, верст. 85 цнт. мїсячно, верст. 90 цнт. мїсячно, верст. 95 цнт. мїсячно, верст. 100 цнт. мїсячно.
А. P. OWENS, Dept. E. Brooklyn, N.Y.

ПОШУКУЮ
своїх перших братів, Петра Ма ланчука і Васїля Маланчука з села Бїлівцї, пов. Борцїв. Два роки тому перебували в Судубрах, Ont. Хто-би о них знав, або вони сами, прошу написати на пошїтну адресу:
Wasy Pawluk
630 — 8 St. Medicine Hat, Alta.

ХТО ХОЧЕ МАТИ
гарно острижене своє волосє, — хай заїде до **UKRAINSKO - ПОЛЬСЬКОЇ ГОЛЯРНІ**
на нїжше подану адресу:
A. Semkowicz
619 Selkirk Ave. Winnipeg.

Бувший Народ, ар

Загальна амнестїя

ВСІ НАРОДИ РО

Росїя Може

Революція перемї тичнїшїх держав в сьв Цар мусїв зречи ся підписати предложену ї вїстїлєства абдикацію. На царський прест великий князь Михайл, а Керну держави взя не правительств в склад чї представнїми, соціалї (обїдїлї демократ).
Нове правительств вї загального, рївного, та ваня.
Провїзоричне револ Вїновачного Комїтєту Ду Дотепер вїме бїльша ся по сторонї нового прав Про форму державно Правдоподїбно Росїя стан Всї народи заселюч Нове правительств зом амнестїю для всїх по Бувшого кривавого Царським Селї.
Царським міністрїв клоннїнїє старого правит Міністер справедлив нари для них за їхнї колї Поарештовано талон цїантїв і порозміщувано Завданя енергїчнїм краю повертає лад і спокї Число жєртв револу оного 700 осіб, а після д. К. Брєшнївськая і М

Початок революції.
Ми вже писали в поперед числї нашїй часописї, що люція почала ся в четвєр 8-го марца, в Петроградї, а вїдтам бухла в Москві. Робїтнї фабрик амуніції вийшли страїк на знак протесту п браку хлїба і инїших спо чїх средств, і устроїли на цях демонстрації. Безумне ське правительство заміст ба, яким були переповненї газетини, хотїло нагудувати лодних робїтнїкїв оловом. вислало проти демонстра вїйсько і приказало стрї Між демонстрантами були ки і дїти. Вїйсько не пос ло приказу і на його місцє славо поліцію; котра, по стрїляти в товпу демонст тив і до збунтованого вїйс славо поліцію.
Почала ся борба в котрій д скоро побїдли революціон В тїй борбї котра трєвала ка днїв, ушало після оди нїх стий лише около 600 до а після другїх — около 4. осіб убитих.